

ÖREBRO KONSTHALL

KONSTHANDLEDNING

för pedagoger och andra intresserade

HIÄTIL
IRAGULP
UR

/Hjärtliga gratulationer

11 februari – 19 mars 2023

FÖR VEM?

Den här konsthandledningen riktar sig till lärare som besöker Örebro konsthall tillsammans med elever, föräldrar som besöker Örebro konsthall tillsammans med sina barn eller till den besökare som vill ha en överblick av en utställning eller fler ingångar till konstupplevelsen. Du kan besöka Örebro konsthall på egen hand med olika grupper och då hoppas vi att denna konsthandledning kan vara till hjälp. Vill ni boka en visning eller en visning följt av skapande utifrån utställningen så kan ni göra det på vår hemsida:

www.orebro.se/konsthallen/bokavisning

VAR?

Örebro konsthall är en kommunal konsthall som visar samtida konst. Det är fri entré och det är öppet för alla. För kommunala skolor och friskolor i Örebro är även bokade visningar och skaparverkstäder kostnadsfria. För föreningar och skolor utanför Örebro kommun, debiterar vi en avgift på 800 kr för visningar dagtid. Du kan läsa mer om avgifter på vår hemsida:

www.orebro.se/konsthallen

Örebro konsthall förvaltar kommunens konstsamling som i dag består av ca 9 000 konstverk. Dessa är till största delen utlånade till kommunens alla verksamheter och omkring 300 konstverk är placerade utomhus som en del av stadens offentliga konst.

VARFÖR?

Förhoppningen är att konsthandledningen ska vara en ingång till konstupplevelsen och bidra till ett fördjupat möte med konsten. Konsthandledningen kan fungera som ett underlag inför, under och efter utställningsbesöket. Vi håller i visningar där besökarnas egna reflektioner och tankar ges utrymme samtidigt som vi ger en fördjupad förståelse av konsten. I vår ateljé har vi skapande arbete utifrån de aktuella utställningarna.

Vårt förhållningssätt till konsten är undersökande, nyfiket och öppet. Utgångspunkten är att mötet med konsten ska kunna vara en ögonöppnare och bidra till att bredda perspektiven och vår syn på tillvaron. Vi hoppas på ett lustfyllt besök!

INFÖR BESÖKET

För att besöket på Örebro konsthall ska bli så bra som möjligt, vill vi ge några råd om vad man ska tänka på när man är här.

Fotografering är tillåten men undvik blix. Det är däremot inte tillåtet att röra vid konstverken. Konsthallen har en huvudentré med ramp, en toalett för besökare med nedsatt rörelseförmåga och hörslina. Skötbord finns inne på Kulturkvarteret.

Det finns krokar och hatthylla där man kan hänga av sig ytterplagg och väskor. Att besöka konsthallen är kostnadsfritt och våra öppettider för allmänheten hittar du nedan.

ÖPPETTIDER

Måndag stängt

Tisdag–torsdag 11–18

Fredag 11–16

Lördag–söndag 11–15

Konsthallen är sedan hösten 2021 en del av Kulturkvarteret tillsammans med Stadsbiblioteket, Kulturskolan, konserthuset och delar av Karolinska gymnasiet.

Du hittar oss på Nygatan 7 i det före detta riksbankshuset.

SAMTIDSKONST – VAD ÄR DET?

Samtidskonst är nutida konst som förhåller sig till vår samtid i någon mening. Ofta är konstens idé och innehåll viktigare än materialet och tekniken som konstnären använder sig av. Därför ser man ofta blandade uttryck så som måleri, teckning, grafik, fotografi, installation, performance och videokonst.

Gränserna för vilka material som kan användas inom konsten förflyttas ständigt liksom gränserna för vad konst är eller kan vara. Konst behöver inte vara estetiskt tilltalande, den kan lika gärna vara provocerande, ful och grotesk. Samtidskonsten speglar och kommenterar vårt samhälle, ställer frågor och får oss ibland att se med nya ögon på tillvaron.

I äldre eller traditionell konst är materialet och tekniken av större betydelse än inom samtidskonsten. Förut var man som konstnär ofta målare eller skulptör och hade därmed sin tillhörighet inom en viss konstgenre. Idag föregår idén ofta valet av material och uttryck.

Rummets betydelse är stor inom samtidskonsten. Det finns verk som är skapade för en utvald plats och konstnären har ofta en tanke med var och hur konsten visas upp. Det är inte längre bara konstverket i sig som är av betydelse även rummet, omgivande miljö och andra människor som finns på plats samtidigt. Allt påverkar vår upplevelse av konsten.

Ofta är samtidskonsten mer relationell och inkluderar betraktaren i verket. Betraktarens upplevelse är lika viktig som konstnärens avsikt och det finns ingen tolkning som är rätt eller fel. Tidigare var den essentiella uppfattningen att konstverket i sig var det konstnärliga värdet. Idag är det allt fler som menar att konsten blir till i mötet med en betraktare. Det fina med konsten är att den är öppen för tolkning och att alla upplever konst på olika sätt. Vi är olika individer och har skilda erfarenheter och kunskaper med oss vilket gör att ingen konstupplevelse är identisk med någon annan.

OM UTSTÄLLNINGEN

Hättila Ragulpr / Hjärtliga gratulationer är en utställning med verk ur Örebro kommuns konstsamling. Med inspiration av Öyvind Fahlströms manifest för konkret poesi från 1953, är utställningen en hyllning till Örebros brokiga och rika konstsamling. Urvalet har vuxit fram i en kollektiv process med konsthallens medarbetare och uppvisar olika möjliga blickar på samlingen.

I konkretismen ses språket och dess beståndsdelar, orden och bokstäverna, som ett material i sig med oändliga möjligheter och riktningar liksom ett improviserat jazzstycke kan framföras. Samlingsutställningens uppbyggnad leker också med utställningen som form och lämnar utrymme för att skapa egna fria associationer och tematiska kopplingar.

“Hättila Ragulpr på fåtskliaben” är ett citat ur A.A. Milnes saga om Nalle Puh. Det är texten som Uggla hjälpt Nalle Puh att skriva på l-ors födelsedagskort. Uggla menar själv att det står: Hjärtliga gratulationer på födelsedagen, och så är han ju också, enligt honom själv, synnerligen lärd och klok.

KOMMUNENS KONSTSAMLING

Idag består konstsamlingen av drygt 9 000 verk, varav 7 800 är så kallad lös konst, som är flyttbar och finns inomhus. Dessa är till största delen utlånade till kommunens alla verksamheter. Bland kommunens konst finns också de omkring 300 konstverk som är placerade utomhus som en del av den offentliga konsten.

Samlingen består av målningar, teckningar, grafik, textil, fotografi och mindre skulpturer. Inköpen är främst gjorda under 1900-talets mitt och framåt. Ett av inköpskriterierna är att konsten ska spegla den tid vi lever i och vara samtida i sitt uttryck.

Konsten köps in för att placeras ut i kommunens olika verksamheter som till exempel i skolor, på vård- och omsorgsboenden, kontor och i rådhuset.

Personal på Örebro kommun har också möjlighet att låna konst ur samlingen till sina verksamheter och till sina arbetsrum.

HJÄRTLIGA GRATULATIONER

All konst i denna utställning ingår i Örebro kommuns konstsamling. Det betyder att konsten som visas tillhör Örebro och därför är din, vår och stadens konst. Här kan du se en mängd olika verk, från olika tider, gjorda med vitt skilda tekniker.

Utställning är en hyllning till den konstskatt som tillhör Örebro och en gratulation till alla stadens invånare som samlingen tillhör. Eftersom en stor del av samlingen är utspridd i offentliga byggnader eller väntar på att bli utplacerad, är det inte så ofta det går att se stora delar av samlingen på en och samma gång.

Hättila Ragulpr är inte bara förknippat med Nalle Puh utan även med den poeten Öyvind Fahlströms manifest för konkret poesi. I manifestet med samma namn använder Fahlström orden och bokstäverna som byggstenar för att skapa bilder och mönster i texterna. Meningar blir linjer och ord blir former och poesin får en visuell form genom att använda textens delar som formelement. Även utställningen är sammansatt på liknande vis, där olika enskilda konstverk tas ur magasinet och byggs ihop till nya former, dialoger och nya sammanhang tillsammans.

HUR VISAS KONSTEN?

I utställningar som visar samlingar eller arkiv där verk från olika tider, inriktningar och konstnärer samsas, är vi vana att se en kronologisk, stilriktad eller tematisk konsthängning. Ibland syns även dessa uppdelningar kombinerade. Det finns många fördelar med denna presentation. Indelningen ger oss en förståelse för helheten och en överblick som vi är vana att ta till oss.

Det är lätt att se tidens spår och samtida historia när konstverk från samma tidsperiod är placerade tillsammans. Tematiska uppdelningar efter motiv gör det möjligt att jämföra olika konstnärliga uttryck, hantverkstekniker, formval och färgpaletter.

Det presenterar en läsning av konstverken som vi är vana att ta till oss och som automatiskt fyller i luckor för hur vi ska ta oss an konstverken. När gjordes verket? Vilka frågor och strömningar var viktiga i samtiden? Vilka andra konstnärer har arbetat på liknande sätt? Det är tryggt, relaterbart och lättillgängligt med en direkthet.

Så varför är då inte Hätila Ragulpr hängd efter kronologi, stilinriktning eller tematiska motiv?

Samtidigt som en färdig presentation är lätt att ta till sig är den också redan förutbestämd och tenderar att låsa konstverken till specifika inramningar. Ett konstverk som placeras tillsammans med snarlika motiv läses kanske i första hand efter motiv, i andra hand efter stil och uttryck och i tredje hand intuitivt efter vad betraktaren bär med sig.

Detta är en representationsfråga som alla institutioner som visar konst förhåller sig till på ett eller annat sätt. Men i Hätila Ragulpr är det inte i första hand Örebro konsthall som äger historien om konstverken i kommunens samling. Den tillhör oss alla. Därför vill utställningen uppmana besökare till att läsa verken intuitivt – så som de tilltalar var och en av Örebros invånare.

Och för den som vill ha tips på hur man kan närma sig konstverken utan tematiska inramningar och vill veta mer om utvalda verk finns denna konsthandledning.

På nästa uppslag följer en konstövning för den som vill fördjupa sig några minuter i verk i utställningen.

EN KONSTÖVNING

När ramarna försvinner kan det vara svårt att veta var man ska börja. Nedan följer tips på hur du kan närma dig konstverken! Utgå från en personlig och intuitiv tolkning.

- ◆ Välj ut ett konstverk att spendera några minuter framför. Leta efter något som tilltalar, förbryllar, retar eller intresserar.

Det finns många metoder att använda för att analysera och läsa konst. I klassisk konst- och bildanalys är första steget en ren beskrivning. Lägg märke till hur konstverket ser ut och spara associationer till senare. Notera färger, former, material och perspektiv. Studera hur ljuset faller på ytor och hur linjer, trådar och penseldrag rör sig över verket. Är motivet föreställande eller abstrakt?

- ◆ Nu kan du leta efter symboler som har en mer allmängiltig betydelse. Kanske finns det objekt och föremål i motivet

med symbolisk innebörd. Symboler kan som exempel vara en fågel som står för frihet, svart färg för dystert och hotfullt och röd färg för passion och explosivitet, en sluten cirkel för evighet eller ett skepp för en farofylld resa letandes efter en trygg hamn. En kvinna med ett barn kan vara en symbol för mödraskap och liv och associeras inom religiös, västerländsk konst ofta till madonnan och barnet. Vilka symboler känner du igen?

- ◆ Nu kan du ge fria tyglar till tankar och associationer. Lägg inte vikt vid om något är rätt eller fel. Associera! Upplevs målningen varm med rödaktiga toner eller kall med blåare toner? Hur upplevs stämningen och vad väcker verket för känslor? Vad får motivet dig att tänka på? Vad gör konstverket intressant för dig? Påminner det dig om någonting? Tilltalar det dig eller väcker det olustiga känslor?

ETT AXPLOCK AV KONSTVERK

På följande sidor görs några nedslag i konstverk och konstnärskap som exemplifierar samlingens bredd. Här finns Örebrokonstnärer, internationella samtidskonstnärer, folkkära och kontroversiella konstnärer. Några konstnärer känner du säkert igen från konstverk på Örebros gator och torg, då flertalet konstnärer i samlingen även har permanent utplacerade verk i det offentliga.

Utställningen rymmer flertalet konstnärer verksamma i Örebro. Det första verk du möter är **Siv Engström-Svenssons** målning *Örebro – fantasi och verklighet* från 1981. Uttrycket är färgglatt, festligt, lekfullt och naivistiskt i ett porträtt av Örebros centrum. Perspektiv och geometri är underordnade byggnadernas funktion och betydelse för staden och målningen fungerar mer som ett uttrycksfullt porträtt än som en karta. Engström-Svensson har under stora delar av sitt konstnärskap varit verksam i Örebro och hon räknar sig själv som autodidakt konstnär - alltså självlärd.

Liksom utställningen är en gratulation till Örebros invånare och dess konst, bjuder Siv Engström-Svenssons målning av Örebro in till ett färgglatt kalas av folkkära platser och byggnader.

Detalj ur Örebro - fantasi och verklighet av Siv Engström-Svensson

Björnmodern av Klara Kristalova

På den stora hyllmodulen sitter **Klara Kristalovas** *Björnmodern* från 2016. Kristalova är en internationell samtidskonstnär som främst känns igen på sina karaktäristiska keramikskulpturer. I hennes verk finns mörka skogar och mystiskt växt- och djurliv som komponenter i klichéen om "det nordiska". Många av hennes motiv föreställer också unga kvinnor mellan barn och vuxen. Verket i samlingen heter *Björnmodern* men ser snarare ut som en björnung där den lilla gestalten sitter upplagen på ett hyllplan. Björnen visar tänderna i en grimas som är svårläst och betraktaren lämnas att själv tolka mötet i kontakten med den lilla gestalten. Är det ett leende eller ett morrande?

På väggen med blyertsteckningar syns **Lena Cronqvists** verk *Mamma* från 1986. I Cronqvists måleri ser vi ofta kvinnor och flickor i olika åldrar, inte sällan porträtterade från det privata familjelivets sfär. Cronqvist skyggar inte heller för obekväma eller tunga, psykologiska ämnen. I utställningen hänger en teckning av konstnärens mamma. Även i detta konstverk finns en tvetydighet och ett mörker då det är svårt att avgöra om kvinnan på bilden somnat in för en stund eller för gott. På Karolinska gymnasiet skolgård står Cronqvists skulptur *På knä*, och föreställer en ung flicka. På grund av verkets placering har skulpturen av allmänheten fått smeknamnet "Karro".

I valvet hänger bland annat ett montage av **Ivar Arosenius** från 1907-1908. Detta är utställningens äldsta verk. Kommunens konstsamling har däremot verk som sträcker sig tillbaka till 1600-talet. Arosenius räknas också vara en mycket folkkär konstnär och många känner honom som illustratör till den komiska men och dramatiska barnboken *Kattresan*, som skildrar flickan Lillans äventyr med en katt. Arosenius lämnade genom sin konst, sin korta livstid till trots, ett stort intryck innan han gick bort i blödarsjuka 31 år gammal.

En annan folkkär konstnär med ett stormigt förflutet i konstvärlden är **Ulrika Hydman-Vallien**. I utställningen finns skulpturen *Kruka* med hennes karaktäristiska porträtt av djur och människor. Hydman-Vallien fick till en början ta emot hård kritik från konstvärlden men har med tiden blivit både folkkär och inspirerat en yngre generation med sina katter, vargar, ormar och färgglada porträtt i målat glas. Få har missat den glaskonst hon formade med Kosta Boda under 80-, 90, och 00-talet.

Sven-David Sandström är för de flesta känd som tonsättare inom klassisk konstmusik, men i konstverket *Bilder för slagverk och orkester* har han skapat ett visuellt musiklandskap av partituret till musikaliska verket med samma namn. Sandström är starkt förknippad med sin kontroversiella opera *Requiem: De*

(+ Perc) 2 7 (Soli) 9 (Tutti) 1 (Tutti) 3 (+ Perc) 6 (+ C)
 2
 1 (Tutti) PAUSE PAUSE PAUSE PAUSE 9 (Tutti)
 1 (Tutti) PAUSE PAUSE 1 (Tutti)
 5 (+ Perc) 5 8 (Soli) 9 9 (Tutti) 6 (+ B) 4 (+ Perc) 4

The score is divided into sections with various musical notations, including notes, rests, and dynamic markings. The central circular section is labeled "PAUSE" and contains intricate patterns. The page is framed by a grid of numbers and performance instructions.

41/40

Sven-David Sandström

Detalj ur Bilder för slagverk och orkester av Sven-David Sandström

I mitten: Tvätt I och Tvätt II av Lars Lerin

Ljus färg (svart kabel) av Fredrik Wretman

ur *alla minnen fallna*, där han tillsammans librettisten Tobias Berggren framförde en historia om barn i nazisternas förintelseläger tillsammans med förvridna texter från barnvisor och citat ur porrfilmer. Verket skapade skandal, fick ta emot omfattande kritik och har sedan uruppförandet 1981 aldrig spelats igen. Delar av originalpartituret till *Bilder för slagverk och orkester* är tryckt på den 50-kronorssedel som togs ur bruk 2016 där Jenny Lind pryder framsidan.

I samlingen finns två verk i tusch av konstnären **Lars Lerin** med titlarna *Tvätt I* och *Tvätt II*. Många är vana att se Lerins konst genom föreställande reseskildringar, landskap och bebyggelse i akvarell ofta med en mörk, dämpad palett. Bildspråket är ofta stämningsfullt med inslag av dramatiska ljusspel, oväderstyngda himlar i klassiskt ljus-dunkeltradition. På konsthallen Sandgrund i Karlstad har Lars Lerin tillägnats ett museum som en del av permanentutställningen.

Ljus färg (svart kabel) av **Fredrik Wretman** har en humoristisk underton där skulpturen står och lyser med ett nästan radioaktivt ljus. Denna konstnär känner nog de flesta genom verket *Goatrans* vid Örebro slott, mer känt som "Buddhan". Kanske finns det även en lekfullhet i motivet av *Goatrans*, då konstnären använt ingen mindre än sig själv som förlaga till skulpturen.

Egill Sæbjörnsson skulptur *Üúúú* från 2017 delar berättelse med ett videoverk som visades samma år på Venedigbiennalen – en av världens största biennaler för samtida konst. I verket introducerades två troll: *Ügh* och *Böögår*, som skapade konst, stökade och bråkade samt åt upp besökare. Denna skulptur i guld med glittrande stenar är alltså inte vilket smycke som helst, utan ett smycke för ett troll. Hantverket är liksom trollens karaktärer lite rått och grovt. Till skillnad från andra verk i utställningen som väntar på att bli utplacerade i staden, har detta verk redan en permanent plats på Citypassagen. Konstverket är inlånat till utställningen och återgår vid utställningens slut.

Lennart Rodhes verk *Drömmen*, en serigrafi från 1970, hänger i utställningens södra sal. Rodhe var en av de främsta representanterna för modernismen i Sverige och även förknippad med konkretismen. Konkretisterna såg konsten som ett uttryck att uppleva precis så som den var i sin egen autonomi, utan dolda budskap eller metaforer. Det konkreta perspektivet inom konsten kanske inte heller är helt olikt hur Öyvind Fahlström och andra poeter med honom arbetat med konkret poesi. Rodhes konstnärskap har inspirerat många med honom samtida konstnärer och har flertalet offentliga verk runtom i Sverige.

FÖRSLAG PÅ DELTAGANDE

FÖRSKOLA, LÅG- & MELLANSTADIE

Övningarna och skapandet kan göras hemma eller i klassrummet som en del av lärandet i besöket.

Måleri på duk

Bland verken i utställningen finns måleri i stort och smått. Akryl, olja, akvarell och gouache syns i samlingen. Alla teknikerna har sina olika uttryck och möjligheter. Akvarell gör sig bäst på papper och olja har en väldigt lång torktid, men med akrylfärg kan du ganska enkelt prova på att måla på duk på en uppspänd ram. Allt som behövs är lite färg, pensel och duk. Lycka till!

Prova på potatistryck

I utställningen finns grafik gjorda med koppartryck, screentryck, torrnål och andra grafiska tekniker. En enkel men effektiv teknik är blocktrycket som brukar användas på textilier för att skapa mönster. Enklast är att skära ut en form av en potatis, måla färg på den och använda den som en stämpel på ett papper. Prova olika former, färger och föremål som du hittar hemma eller i klassrummet.

MELLAN-, HÖGSTADIE & GYMNASIUM

Bygg bilder av ord

Poeten Öyvind Fahlström skapade bilder med sin text och hans sätt att använda ord och bokstäver visuellt har inspirerat till arbetet med utställningen. Har du provat att skapa en bild av text? Rita ut en form - organisk eller kantig - och dra vågiga, horisontella linjer genom den. I mellanrummen skriver du en text som följer linjernas former. Du kan välja ord på ett visst tema eller kanske en sångtext. Fyll formen med dina ord. Prova även att klippa ut textformer från tidningar och gör ett collage!

Diskussionsövning: Allas konst

Kommunens konstsamling ägs gemensamt av alla invånare i Örebro. För att så många som möjligt ska kunna ta del av konsten är många verk utplacerade i staden på offentliga platser. Vilken konst tycker du ska representera Örebro? Vilka konstnärer ska få möjlighet att spegla vårt samhälle genom konsten? Ska konsten på stan föreställa viktiga historiska personer eller ifrågasätta vårt samhälle? Eller kanske bara vara vacker att se på?

VARMT VÄLKOMNA

att möta och lära mer om konsten

HAR DU FRÅGOR?

Du når oss under våra öppettider på:

konsthallen@orebro.se

019 - 21 49 00

BESÖK OSS I KULTURKVARTERET

Örebro konsthall

Nygatan 7

702 11 Örebro

FÖLJ OSS PÅ SOCIALA MEDIER

Instagram: [@orebrokonsthall](https://www.instagram.com/@orebrokonsthall)

Facebook: [facebook.com/konsthallen](https://www.facebook.com/konsthallen)

ÖREBRO KONSTHALL